

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044)251-62-62, факс (044)520-03-25
E-mail: slg@amcu.gov.ua Web: http://www.amcu.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032767

25.04.2019 № 128 - 08.4/01 - 5514

На № _____

від _____

Кабінет Міністрів України

*Щодо проблем ресурсного наповнення
ринків нафтопродуктів*

Ринки нафти та нафтопродуктів мають значний вплив на всі галузі національної економіки і цінову ситуацію на інших ринках товарів та послуг, та як наслідок, впливають на рівень життя населення, соціально-економічний розвиток та енергетичну безпеку держави.

Українські ринки світлих нафтопродуктів та скрапленого вуглеводневого газу в якості моторного пального (далі - СВГ) є імпортозалежними, характеризуються присутністю на них значної кількості гравців та відсутністю державного регулювання цін на пальне.

Роздрібні ціни реалізації пального через мережу стаціонарних АЗС характеризуються високою волатильністю, що, в свою чергу, вимагає від Антимонопольного комітету України швидкої оцінки дій операторів ринку на предмет їх відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.

Органи Комітету постійно вживають заходів у разі виявлення в діях учасників ринку ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Найбільш поширеним видом порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках роздрібної торгівлі нафтопродуктами через мережу стаціонарних АЗС, є вчинення учасниками цих ринків антиконкурентних узгоджених дій у вигляді схожих дій, які полягають у встановленні та підтриманні на інформаційних табло стаціонарних АЗС роздрібних цін на пальне на однаковому рівні без об'єктивно виправданих на те причин. Інформація щодо основних заходів, вжитих органами Комітету з метою припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках нафтопродуктів, наведена у Додатку 1.

Одночасно Комітетом було виявлено ряд проблемних питань, які негативно впливають на стан конкуренції на ринках роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, в тому числі СВГ, створюють передумови для дестабілізації цінової ситуації на цих ринках, та не можуть бути вирішені шляхом застосування законодавства про захист економічної конкуренції.

Протягом останніх років проблема імпортозалежності для ринків бензинів, дизельного палива та СВГ залишається найбільш актуальною.

163081

Застаріла матеріально-технічна база вітчизняних НПЗ, висока частка зношених основних фондів, відсутність фінансових вкладень у розвиток НПЗ та низька інвестиційна привабливість нафтопереробної галузі є основними факторами, які зумовлюють недостатню насиченість внутрішнього ринку бензинів, дизельного палива та СВГ нафтопродуктами вітчизняної переробки, що у свою чергу призводить до збільшення частки імпорту нафтопродуктів. Аналіз поточної ситуації щодо ресурсного наповнення ринку наведений у Додатку 2.

Відповідно до інформації, оприлюдненої в засобах масової інформації, постановою Уряду Російської Федерації від 18.04.2019 № 460-25 внесені зміни до постанови Уряду Російської Федерації від 29.12.2018 № 1716-83, які передбачають:

- введення заборони на вивезення з Російської Федерації на територію України, зокрема, нафти сирової (код УКТ ЗЕД 2709 00);
- необхідність наявності з 01.06.2019 дозволу, виданого Міністерством економічного розвитку Російської Федерації, на вивезення з Російської Федерації на територію України, зокрема, бензинів моторних (код УКТ ЗЕД 2710 12), дизельного палива (коди УКТ ЗЕД 2710 19 421 - 2710 19 426; 2710 19 429; 2710 19 460), скраплених газів (коди УКТ ЗЕД 2711 12; 2711 13; 2711 19 000 0).

Слід зазначити, що положення постанови Уряду Російської Федерації від 18.04.2019 № 460-25 не містять обмежень щодо обсягів пального, яке буде дозволено імпортувати в Україну, та переліку суб'єктів господарювання, яким такі дозволи будуть видаватися.

Водночас, за інформацією Нафтогазової Асоціації України, яка об'єднує провідних учасників вітчизняного ринку нафтопродуктів, станом на сьогодні не опубліковані критерії і правила, за якими Міністерством економічного розвитку Російської Федерації будуть видаватися відповідні дозволи.

Відтак, на сьогодні існують ризики щодо надання необґрунтованих преференцій на вивезення нафтопродуктів (у тому числі СВГ) з Російської Федерації на територію України обмеженому колу суб'єктів господарювання, які можуть бути визначені Міністерством економічного розвитку Російської Федерації за відсутності прозорих та чітких критеріїв. Зазначене може призвести до обмеження конкуренції на українському ринку оптової торгівлі нафтопродуктами та створити передумови для зростання цін на пальне в роздрібній мережі.

Крім того, за інформацією з відкритих джерел, на сьогодні існують загрози щодо зриву поставок нафтопродуктів з Республіки Білорусь у зв'язку з прийняттям концерном «Белнафтохім» рішення щодо тимчасового обмеження експортних поставок нафтопродуктів.

За наявною в Комітеті інформацією, білоруські нафтопереробні заводи (ВАТ «Нафтан» та ВАТ «Мозирский НПЗ») реалізують спотові обсяги бензинів та дизельного палива, в тому числі для поставки в Україну, через Єдиний торговельний майданчик «Белнафтохім».

Зменшення обсягів надходження пального на внутрішній ринок з Республіки Білорусь, яка на сьогодні для України виступає основним постачальником бензинів та дизельного палива, може призвести до створення дефіциту пального на вітчизняному ринку, та як наслідок, створювати передумови для стрімкого зростання цін.

У період з 17 квітня 2019 року по 22 квітня 2019 року середні роздрібні ціни на нафтопродукти зросли:

- на бензин марки А-95 – на 0,18 грн/л;

- на дизельне паливо – на 0,15 грн/л;

- на СВГ – на 0,06 грн/л.

При цьому, станом на сьогодні передумови для подальшого зростання роздрібних цін на нафтопродукти зберігаються.

З метою забезпечення стабільності функціонування ринків нафтопродуктів, зменшення залежності України від імпортних поставок нафтопродуктів, на думку Комітету, необхідно вживати заходів щодо стимулювання ввезення в Україну сирової нафти, нарощування обсягів виробництва нафтопродуктів на вітчизняних нафтопереробних заводах, створення стратегічних запасів нафтопродуктів, диверсифікації джерел поставок нафтопродуктів в Україні.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», з метою розвитку конкуренції та запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках нафтопродуктів, у тому числі СВГ, просимо Кабінет Міністрів України доручити:

Міністерству енергетики та вугільної промисловості України,

Міністерству економічного розвитку та торгівлі України,

Державній фіскальній службі України

Розробити та затвердити план заходів з метою створення умов для зниження залежності від імпортних надходжень нафтопродуктів на користь розширення і використання потужностей власного виробництва і диверсифікації імпорту нафтопродуктів.

Державному агентству резерву України

Прискорити розробку та імплементацію нормативно-правових актів з метою запровадження системи мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

Реалізація зазначених пропозиції сприятиме забезпеченню цінової стабільності на ринках роздрібною торгівлі нафтопродуктами, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної нафтопереробної галузі та енергетичної безпеки держави.

Додатки: на 4 арк. у 1 прим.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ

Додаток 1

до листа Комітету від 04.04.2019
№ 128-08.4/01- 5514

***Інформація щодо основних заходів, вжитих органами Комітету
з метою припинення порушень законодавства про захист економічної
конкуренції на ринках нафтопродуктів***

Рішенням Комітету від 28 жовтня 2016 року № 480-р дії ТОВ «Золотий екватор» (бренд WOG), ТОВ «ВОГ Рітейл» (бренд WOG), ПП «Окко нафтопродукт» (бренд ОККО), ТОВ «Альянс Холдинг» (бренд SHELL), ПП «АМІК Україна» (бренд АМІС) (до 08.05.2015 – ПП «ЛУКОЙЛ-Україна»), ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ» (бренд SOCAR) і ТОВ «Параллель-М ЛТД» (бренд PARALLEL), які полягали у:

встановленні і підтриманні на інформаційних табло стаціонарних АЗС подібних між собою роздрібних цін на бензин марки А-95 та дизельне паливо та

встановленні умов реалізації бензину марки А-95 та дизельного палива, за яких доступ споживача до інформації про розмір остаточних роздрібних цін є обмеженим, внаслідок застосування складних та непрозорих програм лояльності, умов проведення акцій та надання знижок,

були визнані порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринках роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, які призвели до обмеження цінової конкуренції.

За вчинення вказаного порушення на відповідачів було накладено штраф у сукупному розмірі понад 204 млн грн.

Зазначене рішення оскаржувалося відповідачами у судах. Станом на сьогодні за результатами судових розглядів підтверджено правомірність висновків, викладених у рішенні Комітету в частині АМІС, SHELL та PARALLEL. ТОВ «Параллель-М ЛТД» та ПП «АМІК Україна» сплатили штраф та пеню, еквівалентну розміру штрафу, у сукупному розмірі близько 28 млн. грн. Судові розгляди стосовно інших відповідачів ще тривають.

Рішенням Комітету від 21.06.2018 № 315-р дії групи «Наdejда» (в особі: ПП «Компанія «Наdejда», ТОВ «Євростандарт-Автогаз», ТОВ «Л.В.», ТОВ «Газ постачання», ТОВ «Монтажналадка», ТОВ «Наdejда Рітейл» та ТОВ «Наdejда-Закарпаття»), групи «WOG» (в особі: ТОВ «Імпорт Транс Сервіс», ТОВ «ВОГ Рітейл», ТОВ «Нафтотрейд Ресурс»), групи «ОККО» (в особі: ПП «ОККО-Бізнес Контракт», ПП «ОККО-Контракт», ТОВ «ОККО-Рітейл», ТОВ «ОККО-Схід») та ТОВ «Авантаж 7» і ТОВ «Факторінг Груп», які полягали у схожому підвищенні цін на скраплений вуглеводневий газ у якості моторного пального (СВГ) при його реалізації у роздріб у серпні

2017 року, при тому, що аналіз ситуації на ринку спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення відповідачами таких дій, що призвело до обмеження конкуренції, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 1 статті 50 та частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

За вчинення зазначеного порушення на відповідачів накладено штраф у сукупному розмірі понад 40 млн грн.

Також наразі Комітетом завершується розгляд справи, розпочатої за ознаками вчинення групою «WOG» (в особі: ТОВ «ВОГ Рітейл», ТОВ «ВОГ Рітейл», ТОВ «Нафтотрейд Ресурс»), ТОВ «ОККО-Рітейл» та ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ» порушення, передбаченого пунктом 1 статті 50 та частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринках роздрібної торгівлі високооктановими бензинами та дизельним паливом через мережі стаціонарних АЗС.

Під час розгляду справи встановлено, що протягом 2017 року відповідачі одночасно або майже одночасно (з інтервалом у декілька днів) змінювали (збільшували або зменшували) роздрібні ціни на високооктанові бензини (зокрема, бензин марки А-95) та дизельне паливо шляхом зазначення цих цін на інформаційних табло стаціонарних АЗС. Протягом 2017 року було зафіксовано 12 таких випадків для бензину марки А-95 та 15 таких випадків для дизельного палива.

За результатами збору та аналізу доказів у зазначеній справі складено подання з попередніми висновками. Відповідно до попередніх висновків схожі дії відповідачів призвели до обмеження конкуренції на ринках роздрібної торгівлі високооктановими бензинами та дизельним паливом через мережі стаціонарних АЗС, при тому, що аналіз ситуації на ринку товару спростовував наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій.

Витяги з подання про попередні висновки у справі надіслано відповідачам для надання ними своїх міркувань, пропозицій або заперечень.

За результатами розгляду зазначеної справи Антимонопольним комітетом України буде прийнято рішення відповідно до законодавства.

Аналіз поточної ситуації щодо ресурсного наповнення ринку нафтопродуктів

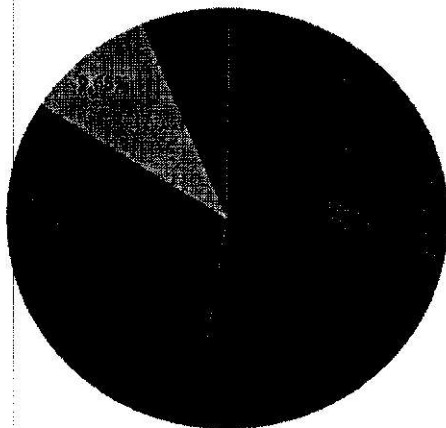
Українські ринки світлих нафтопродуктів та скрапленого вуглеводневого газу в якості моторного пального (далі – СВГ) на сьогодні є недостатньо насиченими нафтопродуктами вітчизняної переробки. Обсяги виробництва пального на потужностях Кременчуцького нафтопереробного заводу (ПАТ «Укртатнафта») та Шебелинського газопереробного заводу (ПАТ «Укргазвидобування») забезпечують лише близько 20 % від загального обсягу ресурсного наповнення ринку.

Відтак, вітчизняні ринки нафтопродуктів є імпортозалежними.

Протягом 2018 року нафтопродукти імпортувалися в Україну з понад 15 країн. При цьому, основними країнами-постачальниками пального в Україну були:

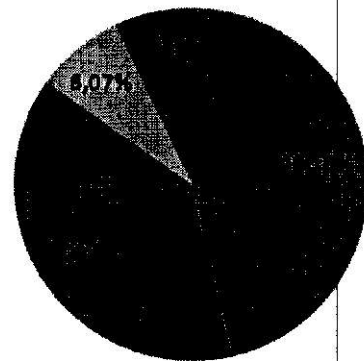
- Білорусь, Російська Федерація та Литва (для бензинів моторних та дизельного палива);
- Білорусь, Російська Федерація та Казахстан (для СВГ).

Структура імпорту бензинів у 2018 році за країнами відправлення

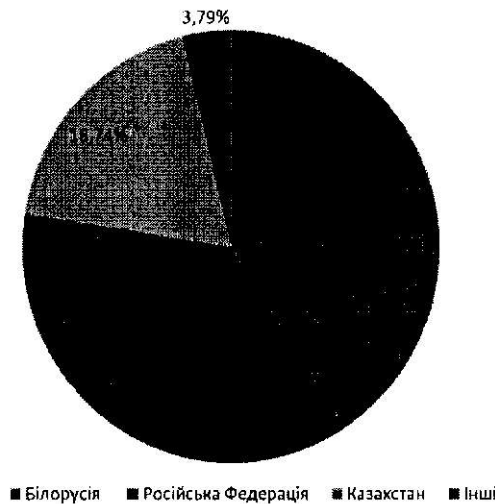
■ Білорусія ■ Російська Федерація ■ Литва ■ Інші

Структура імпорту дизельного палива у 2018 році за країнами відправлення

■ Білорусія ■ Російська Федерація ■ Литва ■ Інші

*Структура імпорту СВГ у 2018 році
за країнами відправлення*

Відтак, близько 80 % нафтопродуктів від загального обсягу імпорту ввозиться на територію України з Білорусі та Російської Федерації. Зазначене свідчить про незначний ступінь диверсифікації поставок пального в Україну.

Протягом 2018 року понад 140 суб'єктів господарювання здійснювали імпорт бензинів моторних в Україну. Найбільшими імпортерами, сукупна частка яких в загальному обсязі імпорту бензинів моторних перевищує 50 %, є такі суб'єкти господарювання: ТОВ «ВОГ ТРЕЙД», ТОВ «ЗНК», ТОВ «БНК Україна», ТОВ «Газтрим», ТОВ «Окко Східінвест», ТОВ «Альянс Енерго Трейд».

Протягом 2018 року понад 130 суб'єктів господарювання здійснювали імпорт дизельного палива в Україну. Найбільшими імпортерами, сукупна частка яких в загальному обсязі імпорту дизельного палива перевищує 50 %, є такі суб'єкти господарювання: ТОВ «БНК Україна», ТОВ «ВОГ ТРЕЙД», ТОВ «Анвітрейд», ТОВ «Оптімусойл», ТОВ «Окко Східінвест», ТОВ «Газтрим», ТОВ «Факторінг Груп», ТОВ «Альянс Енерго Трейд», ПП «ОККО Бізнес контракт», ТОВ «ЗНК».

Протягом 2018 року понад 150 суб'єктів господарювання здійснювали імпорт СВГ в Україну. Найбільшими імпортерами, сукупна частка яких в загальному обсязі імпорту СВГ перевищує 50 %, є такі суб'єкти господарювання: ТОВ «АВАНТАЖ 7», ТОВ «Факторінг Груп», ПП «ОККО Бізнес контракт», ТОВ «Автобансервіс», ТОВ «ОПТИМУС-ЛПГ», ТОВ «ГЛУСКО Україна», ТОВ «ГАЗТРОН-Україна», ТОВ «СОКАР Енерджі Україна».

Таким чином, станом на сьогодні ввезення нафтопродуктів на територію України здійснює значна кількість суб'єктів господарювання, при цьому, частка жодного з них не перевищує 35 % від загального обсягу імпорту відповідного виду нафтопродуктів.